

Қазақстан Республикасының
Экология және табиғи
ресурстар министрлігі
«Қазгидромет»
Республикалық Мемлекеттік
Кәсіпорны

АЙ САЙЫНҒЫ БЮЛЛЕТЕНЬ:
ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ
2023 ШІЛДЕ АЙЫ

Астана
2023

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМК Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМК Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМК метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомасының қатары пайдаланылады.

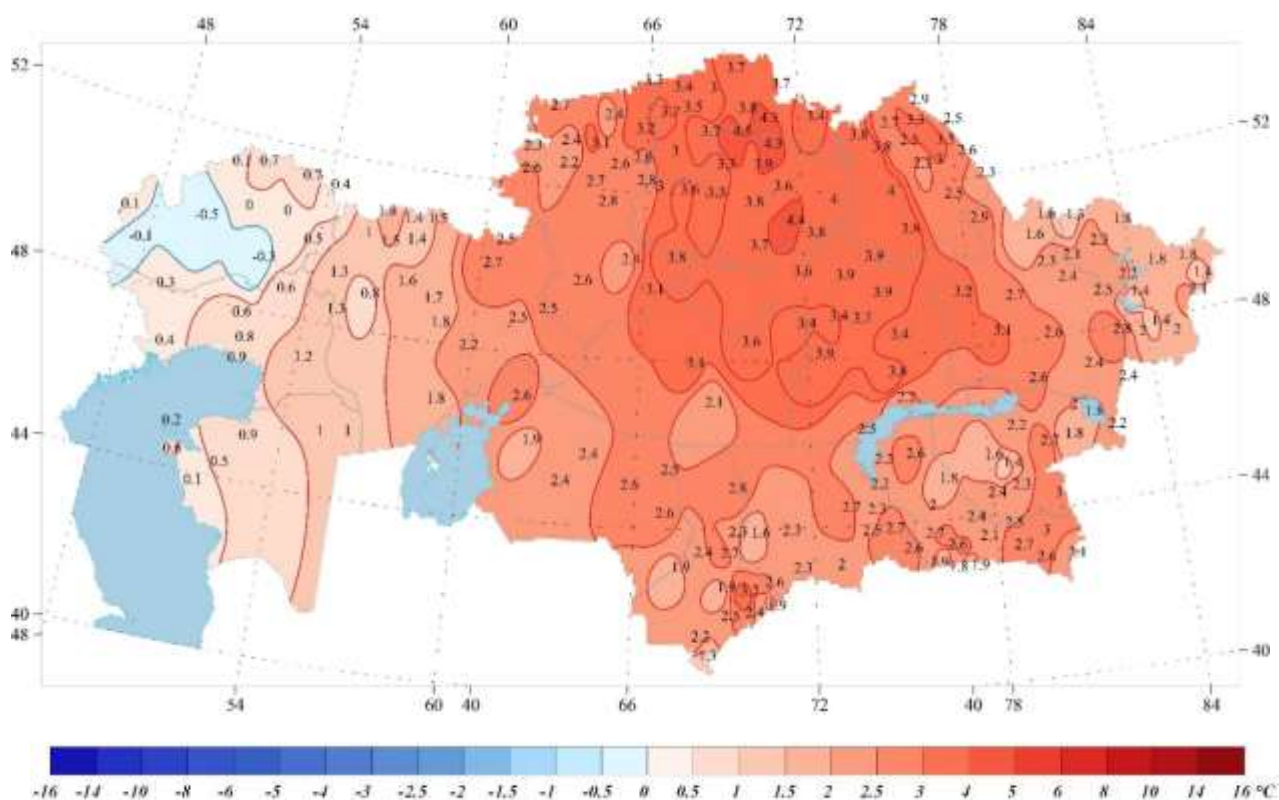
Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық сомаларының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991-2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0-5% немесе 95-100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5% жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0-5% диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95-100% диапазонда болса, онда, керісінше, өте жоғары температура. Егер жауын – шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде-жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

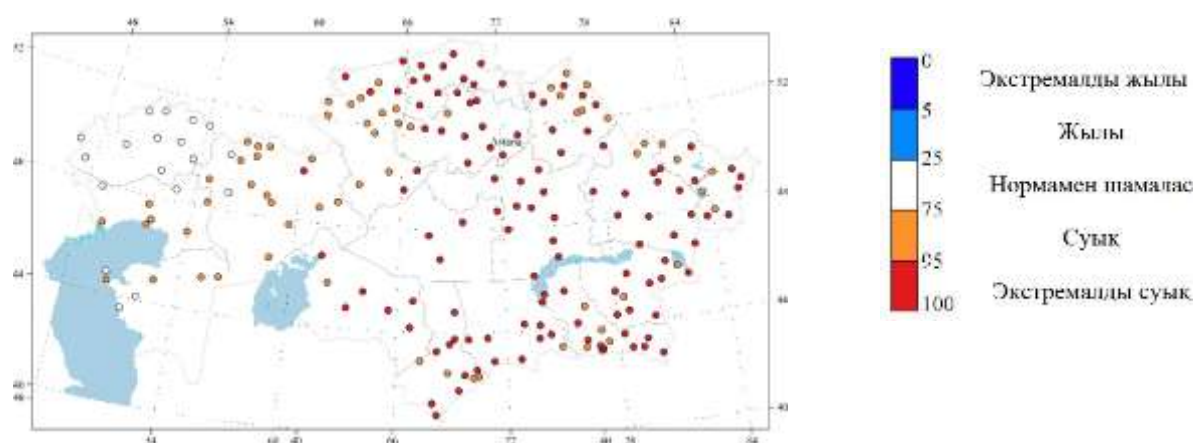
*Шығарылымға жауапты: Г. Турумова, FЗО КЗБ жетекші инженері
М. Қаратай, FЗО КЗБ жетекші инженері*

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АУЫТҚУЛАРЫ

Шілде айында Қазақстан аумағының басым бөлігінде ауа температурасы нормадан жоғары болды (1-сурет). Солтүстік және орталық өңірлерде аномалиялар 2-3 °C-тан астам, Солтүстік Қазақстан және Ақмола облыстарында – кей жерлерде 4 °C-тан астам болды, ең елеулі оң аномалия (4,5 °C) Ақмола облысының Көкшетау МС байқалды. 117 метеостанцияның мәліметтері бойынша (2-сурет) республика аумағында өте жылы болды, яғни ауа температурасының мәндері шілде айында байқалған ең жоғары температураның 5%-на сәйкес келді. 27 МС-да орташа айлық ауа температурасының рекордтық максималды мәні анықталды (1-кесте). Алдыңғы максимум негізінен 1974 жылдың шілдесінде байқалды. Нормаға жақын температура Батыс Қазақстан, Атырау және Маңғыстау облыстарында байқалса, Батыс Қазақстан облысында теріс аномалиялар байқалды. Ең маңызды теріс аномалия (минус 0,5 °C) Жалпақтал МС-да тіркелген.

1-сурет - 1991-2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2023 жылғы шілдедегі орташа айлық ауа температурасының (°C) ауытқуларының кеңістіктік таралуы

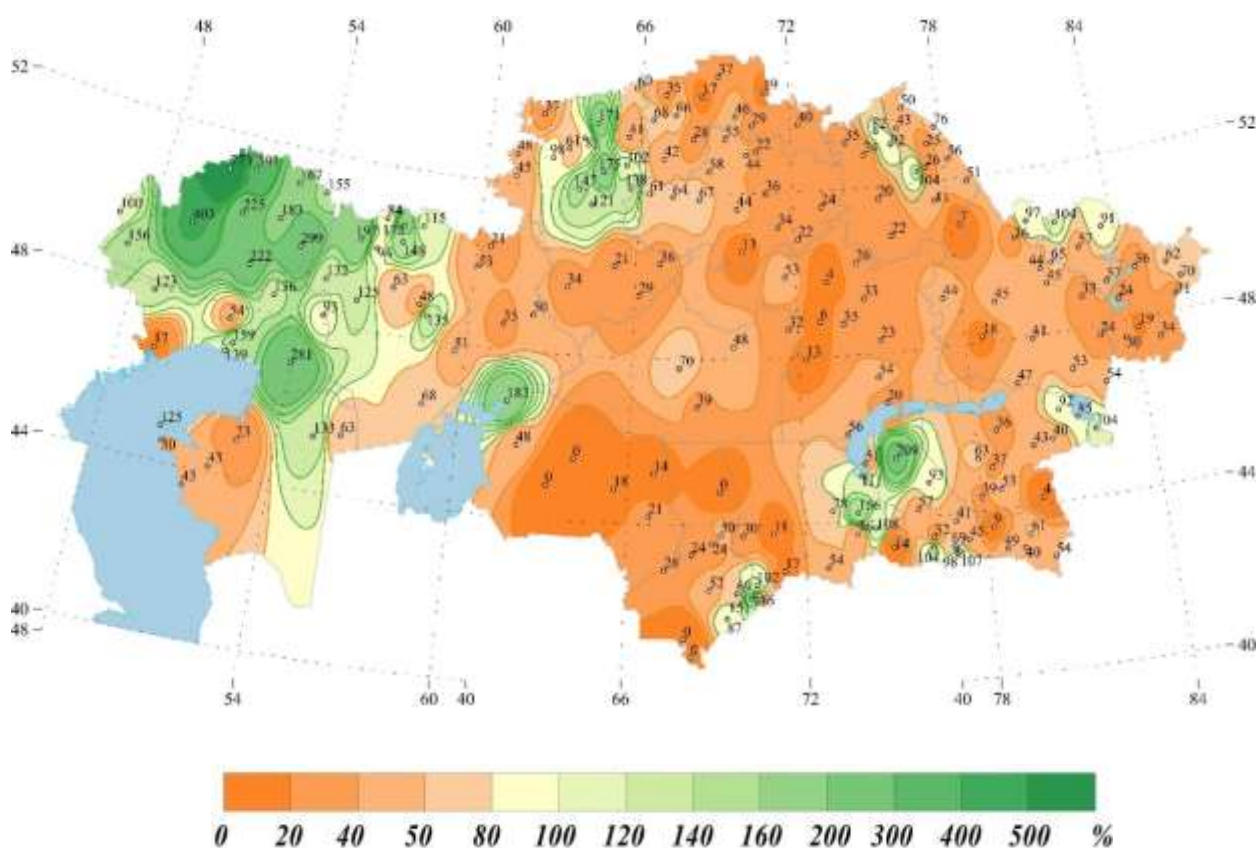
2-сурет – 1941-2022 жылдардағы кезеңге сәйкес есептелген 2023 жылғы шілдедегі ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы

1-кесте. 2023 жылдың шілдедегі орташа айлық ауа температурасының рекордтық мәндері

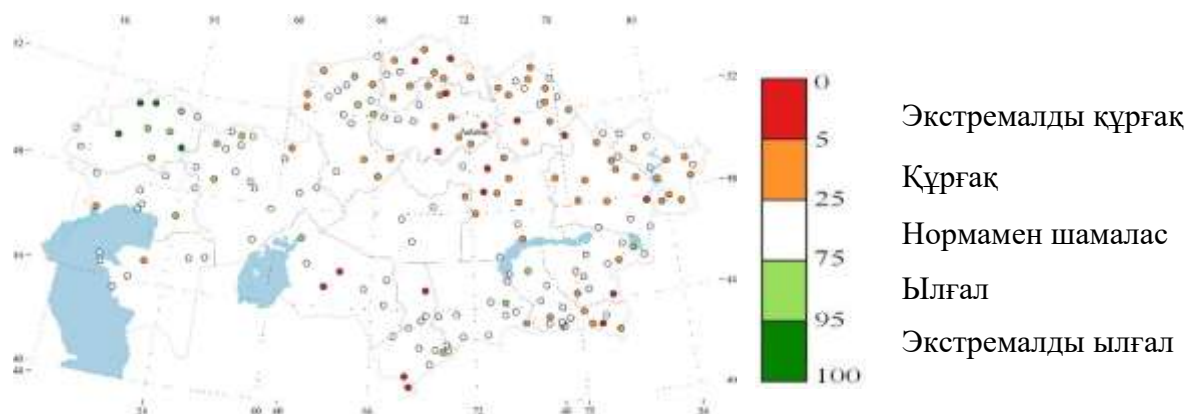
Метеостанция	Облыс	Жаңа рекорд, °С	Бұрынғы рекорд, °С
Астана	Астана қ.	25,0	24,3 (2012)
Аксуат	Абай	24,9	24,7 (2021)
Актогай	Абай	27,2	27,0 (1965)
Аягоз	Абай	23,7	23,6 (1974)
Баршатас	Абай	24,6	24,5 (1974)
Карауыл	Абай	23,7	23,5 (1965)
Кайнар	Абай	22,1	21,6 (1974)
Аршалы	Ақмола	23,4	23,1 (1998)
Кокшетау	Ақмола	24,1	23,5 (1989)
СКФМ Боровое	Ақмола	22,9	22,6 (1998)
Аул №4	Алматы	27,9	27,7 (2021)
Куйган	Алматы	27,6	27,3 (2005)
Бектауата	Қарағанды	26,8	26,3 (1974)
Бесоба	Қарағанды	22,8	22,5 (1974)
Қараганда	Қарағанды	23,9	23,8 (1974)
Корнеевка	Қарағанды	22,7	22,0 (1974)
Сарышаған	Қарағанды	27,4	27,0 (2015)
Шиели	Қызылорда	29,8	29,7 (2019)
Жана-арка	Ұлытау	24,9	24,5 (1974)
Қзылжар	Ұлытау	27,0	26,5 (1974)
Жаркент	Жетісу	27,6	27,2 (1956)
Сарканд	Жетісу	25,6	25,3 (1965)
Мойынқум	Жамбыл	28,9	28,2 (2015)
Толе би	Жамбыл	28,1	27,9 (1956)
Уюк	Жамбыл	29,5	29,2 (2021)
Успенка	Павлодар	24,6	24,5 (1965)
Шымкент	Түркістан	30,0	29,7 (2019)

АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Шілде айында жауын-шашын мөлшері республика аумағында біркелкі таралмаған. Норманың 120 %-дан астамының мәні Батыс Қазақстан, Ақтөбе облысының батыс бөлігінде, Атырау және Қостанай облыстарының басым бөлігінде, сондай-ақ Арал және Балқаш маңы өңірлерінде айтарлықтай басым болды (3-сурет). Норманың едәуір артуы (норманың 773 %) Батыс Қазақстан облысының Каменка МС байқалды, онда шілде айында жауын-шашынның айлық мөлшерінің жаңа рекордтық мәні анықталды (2-кесте). 96-100 % градацияға түскен мәндер – өте ылғалды, Батыс Қазақстан облысының 4 МС-да байқалды (4-сурет). Норманың 80 %-дан төмен мәндері жоғарыда аталған аймақтарды қоспағанда, елдің көп бөлігінде байқалды. Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Павлодар, Қарағанды, Абай, Қызылорда, Түркістан, Алматы және Жетісу облыстарының 17 МС-да өте құрғақ болды. Қызылорда облысының Жосалы, Қарак және Түркістан облысының Жетісай, Шардара және Тасты МС-да бір ай бойы жауын-шашын мүлдем болған жоқ.

3-сурет. 2023 жылғы шілдедегі атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің кеңістіктік таралуы (1991-2020 жж. кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

4-сурет. 2023 жылғы шілдедегі атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдық 1941-2022 жж. аралығындағы кезең мәліметтері бойынша есептелген

2-кесте. 2023 жылғы шілдедегі айлық жауын-шашынның рекордтық мәндері

Метеостанция	Облыс	Жаңа рекорд, мм	Бұрынғы рекорд, мм
Каменка	Батыс Қазақстан	202,5	133,1 (1959 ж.)